

papers

LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES

Els drons: armes contra els drets de les persones

Pere Brunet

La cimera d'uns quants sobre el canvi climàtic: de Xile a Madrid

Ricard Estrada i Arimon

#OnSónLesDones, el col·lectiu que lluita per aconseguir la paritat als mitjans

Aina Palomer

“Puntes rebels”, més que un calendari

entrevista per Muriel Giménez

Tíbet: 60 anys d'invasió

Thutben Wangchen

De pobresa infantil a les societats del benestar

Muriel Giménez

- 2 Des de la junta...
Joan Brunet i Mauri
- 3 Els drons: armes contra els drets de les persones
Pere Brunet
- 6 La cimera d'uns quants sobre el canvi climàtic:
de Xile a Madrid
Ricard Estrada i Arimon
- 9 Retalls de premsa
- 10 #OnSónLesDones, el col·lectiu que lluita per
aconseguir la paritat als mitjans
Aina Palomer
- 13 "Puntes rebels", més que un calendari
entrevista per Muriel Giménez
- 18 Tíbet: 60 anys d'invasió
Thutben Wangchen
- 21 Cinema: De pobresa infantil a les societats del
benestar
Muriel Giménez
- 23 Activitats Lliga

Revista Papers

Edita	Lliga dels Drets dels Pobles
Data d'edició	febrer 2020
Dipòsit Legal	B-23019-2007
Consell de redacció	Begoña Basterretxea, Ester García, Joan Brunet, Josep Ramon Giménez, Lita Gilabert, Muriel Giménez i Núria Jané.
Correcció	Eva Perdiguier, Jordi Bellmunt i Marga Garriga.
Revista quadrimestral	
Disseny on-line	Verónica Bustos

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES

Adreça	Sant Isidre, 140 (Ca l'Estruch) 08208 SABADELL
Telèfon	93 723 71 02
Fax	93 168 58 71
Web	www.dretsdelspobles.org
Adreça electrònica	info@dretsdelspobles.org
Horari d'atenció	De dilluns a divendres

Disposem d'una biblioteca especialitzada en drets humans, desenvolupament, cultura de pau, política, món àrab i musulmà.

La Lliga dels Drets dels Pobles no comparteix necessàriament l'opinió dels autors dels articles publicats en la revista.

La Lliga dels Drets dels Pobles agrairà la reproducció i divulgació dels continguts d'aquesta revista sempre i quan se citi la font.

Per pensar-hi...

Catalunya és a la cua de tot l'Estat quant a despesa en matèria de salut dels ciutadans, amb una minva d'inversió relativa de l'ordre d'un 27,5% des de 2009, i absoluta de 3.328 milions d'euros. En relació a l'educació, el panorama no és pas millor, ja que Catalunya ocupa posicions de cua (la tercera per sota) pel què fa a l'evolució de la despesa. I és que durant els darrers 10 anys s'ha produït un decrement a l'entorn del 12 %, amb el resultat de 781 milions d'euros de diferència en relació al pressupost de la Generalitat de Catalunya de 2009.

Però com que no n'hi ha dos sense tres, Catalunya és, alhora, la penúltima comunitat en l'hipotètic rànquing estatal d'inversions en matèria de serveis socials (si bé és cert que en aquest cas s'ha recuperat pràcticament la inversió de l'any 2009 en xifres absolutes).

Totes aquestes són algunes de les dades que s'inclouen en un recent estudi-informe fet per l'Associació Estatal de Directors i Gerents en Serveis Socials. Si a això hi afegim que la taxa de risc de pobresa a Catalunya ha crescut fins al punt que un 21,3% de la població catalana es troba en risc d'exclusió social (segons l'Enquesta de Condicions de Vida del 2018, elaborat per l'IDESCAT), que la vulnerabilitat econòmica ha augmentat entre la població de més de 65 anys i que la pobresa infantil continua afectant a gairebé un terç dels menors residents a Catalunya, començarem a fer-nos una idea de quin és el marc referencial que ens estan deixant damunt la taula les retallades iniciades el 2009, impulsades el mateix any pel govern espanyol i aplicades immediatament per la Generalitat de Catalunya.

Ara aquestes retallades costarà molt de revertir-les i, a poc a poc i inexorablement, no fan més que minar l'Estat del Benestar, en detriment de les persones i de les famílies més desvalgudes

Joan Brunet i Mauri
Equip Papers

Els drons: armes contra els drets de les persones

Pere Brunet

Investigador del Centre Delàs d'Estudis per a la Pau

Drons militars que rondan amb futures capacitats autònomes: el Switchblade dels Estats Units

Les accions militars amb sistemes militars robòtics i drons armats han canviat radicalment els escenaris de guerra i fins i tot les polítiques anomenades de seguretat. Actualment, hi ha molts més atacs amb drons armats dels que pensem. Per exemple, entre 2014 i 2018, el Regne Unit va dur a terme 2.423 missions amb drons *Reaper* a Síria i Iraq, fent 398 atacs. Malauradament, però, els drons també s'equivoquen, i maten civils. Segons informacions oficials dels Estats Units, els atacs aeris entre gener de 2009 i desembre de 2015 (exceptuant els que van fer a Afganistan, Iraq i Síria) van acabar matant “involuntàriament” 116 civils, xifra que correspon a un 4% del total de persones mortes en els atacs. Ara bé, les investigacions de Jennifer Gibson de *Reprieve* donen xifres

molt més alarmants, perquè indiquen per exemple que, en els intents per a matar 41 persones, els atacs d'Estats Units van acabar matant un total de 1.147 altres persones per “efectes colaterals” (1). El problema és que no sempre ho podem saber, això. No és fàcil arribar a tenir la informació, perquè molts dels atacs amb drons són matèria reservada.

Els drons són sistemes voladors no tripulats que poden tenir aspectes molt diversos. Alguns s'aixequen verticalment, com els helicòpters, mentre que altres són veritables avions a reacció; alguns són elèctrics i altres consumeixen gasolina d'aviació. Hi ha drons militars que no van armats i que fan tasques de reconeixement; altres, vigilen les fronteres terrestres o marítimes per avisar i així poder aturar els

potencials migrants (amb sistemes que evidentment no garanteixin la seva seguretat); alguns, a certes zones frontereres desmilitaritzades, poden acabar disparant de manera automàtica a aquelles persones que intenten creuar. A més, la majoria de drons militars armats actuals són guiats i operats a distància per militars que decideixen en base a la informació que reben en temps real de les càmeres i sensors del dron, i donen les ordres d'atac i destrucció quan creuen que cal. Aquests operadors, amb un ordinador i una interfície similar a la dels jocs, poden ser a pocs quilòmetres del dron o bé a milers de quilòmetres de distància. Massa lluny per poder copsar bé l'horror de les seves accions.

Darrerament, a més, els drons militars estan evolucionant per a

Dron armat de gran envergadura: el MQ-9 Reaper dels Estats Units

poder incorporar sistemes de decisió cada cop més autònoms. Un bon exemple són els anomenats “drons que ronden” (*loitering drones* en anglès) com el Switchblade dels Estats Units o els Harop i Harpy d'Israel. Són drons que no van dirigits a un objectiu prefixat, sinó a una determinada zona o regió objectiu. Van volant per la regió assignada, vagarejant i captant informació de tot el que troben. Si són de reconeixement, simplement la comuniquen a la base. Però molts dels que són armats ja porten sistemes de decisió que poden detectar objectius, seguir-los, decidir atacar-los i finalment activar els seus sistemes d'armament per a destruir-los, amb permís o no dels seus operadors a distància. Un altre tipus de drons armats que estan sent equipats amb sistemes autònoms de decisió d'atac són els “eixams de drons” (*drone swarms*, en anglès), formats per grups més o menys nombrosos de drons que actuen coordinadament, com els eixams Ziyan de la Xina o el projecte Coyote dels Estats Units. El problema d'uns i altres, dels que ronden i dels eixams, és la tendència que mostren cap a eliminar les persones (els operadors militars) del circuit de presa de

decisions. L'evolució, realment preocupant, ens està portant a sistemes d'atac en què la funció dels operadors és només la d'un control remot in extremis que els permet, si cal, aturar els atacs “decidits” pels drons en el darrer moment. I ens està portant a sistemes autònoms d'atac que decideixen en base a algorismes d'intel·ligència artificial i aprenentatge profund, en què desapareix el control humà. Ens diuen que són armes de precisió, cosa que és totalment falsa. Hi ha una narrativa sobre les bondats de la intel·ligència artificial que té tendència a ignorar tot allò de què experts i acadèmics d'arreu ens estan alertant: que aquests nous drons autònoms tenen comportaments no explicables, i que tenen una probabilitat garantida d'error que és significativa, no petita. Uns errors que acaben eliminant vides humanes.

Els atacs amb drons armats sovint no surten als diaris, però han crescut sense parar els darrers anys, cosa que preocupa. El nou informe que ha publicat el Centre Delàs d'Estudis per la Pau (2) analitza la situació actual i els tipus de drons, presenta els principals països capdavaners en la fabri-

cació de drons armats, i conclou que els drons militars són armes contra l'ètica i els drets de les persones. Perquè els atacs amb drons acaben matant persones civils, a més de perpetrar execucions sumàries i extrajudicials de persones suposadament terroristes. L'informe s'emmarca en la campanya internacional *Stop Killer Robots*, que treballa per a prohibir les armes completament autònomes i la manca de control humà en l'ús de la força.

De fet, darrera de tot plegat no hi trobem les persones sinó el negoci. Veiem que les empreses productores de drons militars i del seu instrumental d'alta tecnologia estan en plena expansió. D'una banda, són drons militars que es fabriquen majoritàriament als Estats Units, Israel, Rússia, la Xina i Europa, a més d'alguns altres països com Iran i Turquia. L'informe (2) mostra com Estats Units és clarament el líder mundial en creació i fabricació de sistemes militars robòtics, drons militars i drons armats. D'altra banda, els sistemes militars robòtics, i en particular els drons, han aconseguit abaratir dràsticament les operacions militars, que a més ara veiem que es poden fer a

distància. Això és altament perillós, perquè la possibilitat de fer guerres sense risc pot fer prevaldre les solucions militars per damunt de les polítiques, abaixant els llindars que els estats tenen actualment per iniciar accions militars i generant més confrontacions militars amb una escalada incontrolada dels conflictes.

Cal tornar a posar la dignitat humana i els drets de totes les persones i els pobles en el centre del debat. Per això, la campanya internacional Stop Killer Robots lluita per a prohibir els drons i les armes completament autònomes, perquè delegar en una màquina les decisions de matar va en contra de tots els principis ètics i contra el principi jurídic de responsabilitat (algú ha de poder rendir comptes quan en els atacs hi ha persones que moren per error). Com va dir el secretari general de la ONU António Guterres, “hi ha un missatge molt clar: les màquines que tenen el poder i la discreció d’acabar vides humanes són políticament inacceptables, són moralment repugnants i haurien de ser prohibides pel dret internacional”.

Però hauríem d’anar més enllà de demanar la prohibició dels drons autònoms i de la manca de control humà en l’ús de la força. Perquè els principis jurídics de proporcionalitat i distinció qüestionen fortament l’ús de drons guiats a distància (en molts ca-

sos pot ser difícil distingir unes persones d’altres, en sistemes en els que l’operador militar pot trobar-se molt lluny). Com diu Medea Benjamin, “quan les operacions militars es duen a terme a través del filtre d’una càmera de vídeo llunyana, la possibilitat de contacte visual amb l’enemic desapareix, amb la qual cosa la percepció dels danys del possible atac a persones també disminueix”.

Diuen que els drons són una bona eina per a garantir la nostra seguretat. Però no van pas garantir la seguretat de les 1.147 persones innocents que segons *Reprise* van matar. Tot i això, val a dir que la tecnologia dels drons no militars ens pot ser altament beneficiosa, amb sistemes que ja estan ajudant en tasques de rescat, en emergències mèdiques, en millores agrícoles o fins i tot en tasques de plantar arbres. Perquè els drons són sistemes de doble ús. Són màquines altament versàtils, basades en noves tecnologies. Si els fabriquem i usem pensant en la dignitat i els drets de tothom, ens poden ajudar molt. Si, en canvi, els preparem per a mantenir els nostres privilegis tot atacant els Altres, acabaran trasbalsant la llibertat i la seguretat de la ciutadania i desestabilitzant el món.

Els drons militars, i sobretot els nous drons autònoms que, segons el professor de Berkeley, Stuart

Russell, podrien ser la tercera revolució en les tecnologies de la guerra (després de la pólvora i la bomba atòmica) poden ser un dels grans malsons per als nostres fills, si no hi posem remei. Per evitar-ho, cal que les persones i la societat civil ens posem a treballar de veritat. Cal aconseguir la prohibició de les armes autònomes, però també cal lluitar contra l’opacitat, exigint transparència en tots els atacs amb drons armats, i aconseguir que hi hagi rendició de comptes en tots els atacs mortals. Per què els països que han abolit la pena de mort s’atorguen el dret de matar extrajudicialment totes aquelles persones que certs comitès i gabinets decideixen? Per què ningú no és jutjat en fer-ho? On són els drets humans?

Se’ns gira feina, però ho hem d’aconseguir. Perquè els qui hem de protegir i defensar els nostres drets som més del 99% de la població mundial. I els qui pretenen posar el seu negoci per damunt de les persones són una ínfima minoria, menys de l’1%.

(1) “Killer drones: how many are there and who do they target?”, Dan Sabagh, *The Guardian*, 18 de novembre de 2019: <https://www.theguardian.com/news/2019/nov/18/killer-drones-how-many-uav-predator-reaper>

(2) “Noves armes contra l’ètica i les persones. Drons armats i drons autònoms”. Centre Delàs d’Estudis per la Pau: <http://www.cendelass.org/ca/dronsarmats>

Drons militars que rondan amb futures capacitats autònomes: el Harpy, d’Israel

La cimera d'uns quants sobre el canvi climàtic: de Xile a Madrid

Ricard Estrada i Arimon
Activista mediambiental

El desglaç dels pols

Sembla que ja no ens recordem de la convenció internacional que sobre el canvi climàtic es va celebrar a Madrid el passat mes de desembre (del 3 al 13). I és que el món gira tan de pressa, que una notícia tapa l'anterior. I com que l'escalfament global comporta una reflexió massa potent com per poder atendre cada dia la seva impertinència, deixem per a més endavant fer un bon reportatge reflexiu sobre aquesta qüestió. Alhora, aquest tipus de treball periodístic —quan es fa— en fa difícil la lectura des dels mòbils i per això es pot concloure que llegim menys articles i que solament tenen impacte social els textos amb poques paraules, i més si tenen cura dels monosíl·labs.

Alguns, tot això del canvi climàtic ho confonen amb la meteorologia i, de fet, encara que hi tingui relació és evident que no és el mateix. I aquest és un dels mantres dels poders fàctics per intentar amagar, o fins i tot negar, la realitat. Tanmateix també és sabut que els científics ja havien previst —i anunciat des de fa molts anys (1972)— el problema. El prestigiós Club de Roma, en el seu Informe

Els límits del creixement —document absolutament recomanable de llegir per entendre d'on venim i on som—, ho deixava ben clar. En aquest context no puc obviar tampoc l'informe sobre l'economia del canvi climàtic publicat el 2006, encarregat a l'economista Nicholas Stern pel llavors primer ministre del Regne Unit, Tony Blair.

Temps era temps. I avui tot això ja és història. Han passat moltes

coses. Entre les més recents, la darrera conferència de les parts de les Nacions Unides que s'havia de fer a Xile, la COP25, i que per motius relacionats amb perturbacions d'ordre social no es va fer a Santiago sinó a Madrid. I ara, amb tota la cruesa, podem assegurar que els límits del creixement previstos en l'informe de 1972 estan resultant una evidència i que això del desenvolupament del capitalisme actual no va com hauria d'anar, si més no pel que fa al medi natural que ens fa possible la vida. L'evidència del canvi del clima i els episodis de perturbacions ambientals amb danys, és una realitat a la Mediterrània però també a altres geografies planetàries en les quals el nivell del mar tendeix envair o a zones de territoris afectades per les llargues sequeres. Les guerres per la disponibilitat d'aigua estan en l'esdevenidor immediat. No oblidem que el recurs hídric és imprescindible per a la vida, i el control de l'aigua una necessitat per gaudir de poder econòmic.

Darrerament observem que els

Amazònia en flames

Migració climàtica

governos aproven lleis amb el nom d'*emergència climàtica*. Una acció lloable, però després s'han d'implementar amb el corresponent pressupost i les normes sectorials necessàries per a l'aplicació de mesures correctores; però això requereix un altre *tempus*. De moment poques accions són visibles per girar el rumb del model de desenvolupament i de consum energètic. El temps passa i el creixement dels indicadors de l'escalfament planetari no s'atura; de fet, els efectes sobre les poblacions de persones per qüestions climàtiques ja són motiu de comentari freqüent en els mitjans de comunicació.

Els estralls de les gotes fredes s'han accelerat, així com els episodis de pluja torrencial, els incendis de vegetació, els cicles de calor superior, i també els llargs períodes d'anticicló amb els corresponents efectes sobre la contaminació atmosfèrica, especialment en les zones urbanitzades. Mentrestant, creix el consum energètic, les zones desforestades de l'Amazònia i d'altres indrets, i les glaceres perden la seva capacitat; així ho posen de manifest molts indicadors. L'alteració dels ecosistemes aquàtics i també dels silvestres i, per

Greta Thunberg i activistes adolescents plantant cara a la COP25

descomptat, els conreus agrícoles, passen per canvis accelerats per tal d'adaptar-se a l'increment de 2 o 3 °C que manifesten els científics de l'IPPC (Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic).

Davant de tot aquest quadre d'afectacions conegudes, els savis, els polítics i els responsables de les organitzacions civils internacionals varen encarar la reunió de Madrid amb els corresponents protocols i les ponències preparades. La convenció va durar dos dies més del que estava previst, però amb una pobresa d'acords que fa feredat.

Solament volem apuntar que l'acord més destacable de la reunió de la COP25 va ser: "la decepció". Un resultat esperat després de polsar la incapacitat de compromís dels grans països emissors de diòxid de carboni a l'atmosfera (Estats Units, Xina, Índia, Japó, Brasil i Aràbia Saudí, entre altres); no obstant es va treballar i dialogar, sense èxit, perquè els estats principals emissors reduïssin les emissions de gasos d'efecte hivernacle (GEI). Per ser positiu esmentaré que la jove Greta Thunberg va ser la protagonista de la conferència i la que va aixecar la paraula amb força per escridassar els poders de l'*statu quo* mundial, amb un altaveu fort i clar que va ressonar cada dia durant la reunió en tots els mitjans de comunicació.

Una de les poques coses que va sortir de la reunió de Madrid va ser la modificació del criteri de distribució del Fons Verd, en el sentit d'ampliar el seu objectiu de tre-

ball, actualment enfocat a la mitigació i a l'adaptació dels efectes del canvi climàtic, i que des d'ara es dirigirà, també, a finançar els efectes destructius i els danys ocasionats, sobretot als països més vulnerables afectats per fenòmens climàtics extrems. Com es pot veure, tot molt racional i ben poc realista. Com si tot plegat fos una broma. Per cert, una broma que està destruint el nostre hàbitat. Però haurem de mantenir la calma i continuar seguint la tragèdia actual de l'espècie humana mentre constatem com alguns ecosistemes ja tenen data previsible de caducitat. De moment el rumb sembla que no es vol canviar.

Les poblacions humanes més consumidores d'energia no estan disposades a perdre aquest privilegi de consum, i les poblacions més vulnerables volen gaudir també del mateix confort de les primeres, després de veure cada dia a través dels seus mòbils o de les televisions el gaudi de qualitat de vida.

Qui haurà de posar ordre a aquest desgavell planetari? De moment el que està comprovat és que els mecanismes de les conferències sobre el clima que organitzen les Nacions Unides no tenen capacitat executiva ni per mitigar, ni per adaptar-nos, ni per frenar i molt menys per regenerar el desgavell atmosfèric sorgit des de la industrialització de l'economia. Tot i això, alguna esclatxa de canvi es pot albirar perquè algunes ciutats i la ciutadania del primer món comencen a tenir consciència del problema, però encara queda molt camí per recórrer i els interessos econòmics i la política hi han de treballar de ferm

Reunió anual de la campanya Stop Killer Robots, Berlín, març de 2019

si és que encara hi som a temps. No hem d'esperar que la cobdícia humana sigui el desllorigador que hagi de fer possible la transició del canvi. Ja es veu que no ho serà. El que semblaria raonable és que si hi ha un mercat global de béns i valors, també hi hauria d'haver una "autoritat" global amb poder executiu per a governar globalment, la qual cosa avui es pot desitjar. Però s'espera.

Mentre això no passi, haurem de reciclar el paper i el vidre i l'orgànica de la cuina de casa, posar etiquetes de color verd o blau als autos i pregar que els trens de rodalies funcionin amb la puntualitat desitjada, mentre el transport de creuers i de mercaderies ens envaeixen els mercats amb productes alimentaris no estacionals i productes elaborats a preus irrisoris originats en països llunyans arribats en embalatges de plàstic. Tot això quan sabem que l'escalfament global i el particular de casa nostra creix cada dia i que la biocapacitat de la Terra se'n va acabar l'any passat (2019), el dia 29 de juliol. Des d'aquella data i fins a final d'any (31 de desembre) vàrem viure dels rèdits acumulats als ecosistemes. Veurem quin dia d'aquest any 2020 es determina l'acabament de la biocapacitat.

En Thomas Crombie Schelling, Premi Nobel d'Economia 2005, es pregunta quin model d'autoritat estatal s'assemblaria més al model actual de governabilitat global. La resposta a aquesta qüestió, segons

Temporal Gloria

Crombie Schelling, és que el model d'autoritat que més s'assembla a l'organització actual del món és el de l'apartheid sud-africà. Afirmar que existeix una forta semblança entre els privilegis que l'apartheid donava als blancs i els privilegis actuals dels quals gaudeixen dels estats rics.

Veurem què s'acorda en la propera reunió que serà la COP26 que s'ha de celebrar a Glasgow (Escòcia) l'any vinent. Allà s'haurà de parlar dels compromisos dels estats respecte a la neutralitat del consum de carboni pel 2050 i de quines mesures cal adoptar per protegir els boscos i els mars. També de com continuar millorant la gestió dels recursos hídrics i la capacitat de resiliència (paraula màgica) de les infraestructures i la sostenibilitat de les ciutats.

Per tot això no ens podem deixar de preguntar: què hi podem fer nosaltres? Cal que ens eduquem en aquesta matèria, fins ara poc ense-

nyada a l'escola, família i mitjans, i corresponsabilitzar-nos a entendre que som ciutadans d'un sol planeta, és a dir, que no existeix un nosaltres i un ells. Per tant, molta generositat i potenciar l'ideari nou que ha de fugir del personalisme imperant.

El papa Francesc va escriure l'encíclica *Laudato si*, que aporta llum a tot aquest enrenou ambiental. Entre altres coses, perquè llança pensaments com aquest: *La natura no és una propietat amb la qual podem abusar al nostre capritx, i encara menys és propietat d'uns quants. És un do de tots, per això l'hem de custodiar. Si destruïm la creació, la creació ens destruirà a nosaltres. No ho oblidem mai!*

En el mateix document llança una reflexió important: *Déu perdona sempre; els homes, algunes vegades; la natura mai.*

En definitiva, amb el pa no s'hi juga.

Foto representants líders mundials

Davos 2020: las cinco cuestiones que marcarán la agenda

Los líderes políticos y empresariales del mundo comienzan hoy su cita anual en Davos para debatir sobre los retos de la economía global.

La sostenibilidad será uno de los ejes del encuentro.

Líderes mundiales, altos directivos, pensadores y famosos se reunirán en la montaña suiza de Davos para asistir al Foro Económico Mundial que se organiza todos los años. Este evento, que empieza mañana, se ha ganado una merecida reputación como encuentro de altura en el que las élites mundiales pontifican en torno a los ejes sobre los que Klaus Schwab fundó el Foro, desde la (des)globalización a la cuarta revolución industrial.

Este año, en el que el Foro cumple su cincuenta aniversario, una nueva emergencia pende sobre la ciudad alpina. Los inciertos pronósticos en relación al crecimiento de la economía global, el futuro del multilateralismo y el orden geopolítico afrontan nuevos e importantes desafíos. Pero, sin duda, es el cambio climático y los riesgos que conlleva para el Medio Ambiente el asunto que, por primera vez, va a ocupar la mayor parte de las ponencias este año.

1. ¿Será amable Donald Trump?

El cierre parcial de la Administración mantuvo a Donald Trump lejos de Davos el año pasado pero, en 2018, el presidente de Estados Unidos utilizó su discurso en el Foro para mostrarse

combativo con el comercio mundial, un signo temprano de los conflictos comerciales que estaban por llegar. Teniendo en cuenta que Trump firmó la primera fase de la paz comercial con China la semana pasada, es previsible que el presidente de Estados Unidos utilice un tono más amable en el evento de este año.

Davos también será el escenario en el que los líderes mundiales, incluidos la canciller alemana Angela Merkel y el presidente del Gobierno, Pedro Sánchez, se encontrarán cara a cara por primera vez este año para discutir asuntos relacionados con el crecimiento.

.....

2. ¿Se recuperará la economía global?

A pesar de que Trump ha dado un paso atrás en la guerra comercial, las tensiones abiertas por su Administración en este ámbito siguen arrojando incertidumbre en relación al crecimiento de la economía global. El Fondo Monetario Internacional (FMI) citó las barreras comerciales como argumento principal para recortar sus previsiones de crecimiento el pasado otoño, y podría seguir por esa misma senda en la actualización de estas previsiones, que el organismo multilateral tiene previsto publicar hoy.

Hace unos días, el Banco Mundial también redujo su estimación de crecimiento mundial para este año; en concreto, la rebajó dos décimas, hasta el 2,5%

3. ¿Habrá compromisos sustanciales por parte de las empresas?

El tema elegido como eje de la reunión de este año -"accionistas en favor de un mundo sostenible e inclusivo"-, refleja que muchos directores ejecutivos de grandes compañías han comenzado a prestar más atención, no sólo a las necesidades de sus em-

pleados y de sus clientes, sino también a las de sus accionistas y a las del Medio Ambiente.

La carta firmada el año pasado por 181 directores Ejecutivos de grandes compañías de Estados Unidos simbolizó el cambio que se ha experimentado en los últimos años en la cultura empresarial y que ha derivado en la supremacía del accionista.

Las Big Four tienen previsto lanzar una iniciativa para cuantificar cómo y en qué medida las grandes compañías contribuyen a los objetivos de sostenibilidad marcados por la ONU.

4. ¿Pueden las grandes tecnológicas 'hacer el bien'?

Desde la privacidad de los datos personales a la fiscalidad, hay muchas cuestiones candentes para los ejecutivos de las grandes tecnológicas que acudirán a Davos. Satya Nadella, primer ejecutivo de Microsoft, anunció la semana pasada que la compañía se ha marcado como objetivo ser "negativa en carbón" en una década.

Los máximos responsables de Google, Sundar Pichai, y de Huawei, Ren Zhengfei, participarán en el Foro. Y la directora de Operaciones de Facebook, Sheryl Sandberg, se reunirá con periodistas y editores en un espacio propio para convencerles de que la compañía puede contribuir a "unir el mundo".

Todo un reto.

5. ¿Sustituirán los paseos a la huella de carbono?

La organización ha instado este año a los participantes a viajar hasta Davos utilizando medios de transporte de bajas emisiones.

ANDREW EDGECLIFFE-JOHNSON | FT
19 ENE. 2020
Revista económica EXPANSIÓN

#OnSónLesDones, el col·lectiu que lluita per aconseguir la paritat als mitjans

Aina Palomer
periodista

Les portaveus del col·lectiu i la presidenta de l'Institut Català de la Dona - Lorena Ros

Fer pinya per revertir la discriminació

Diuen que les paraules se les emporta el vent. O potser les impulsem nosaltres per evitar reflexionar sobre allò que fem o no fem correctament. Per això, és necessària una voluntat social, organitzada en col·lectius i entitats, que lluiti per canviar l'ordre sistemàtic de les coses i passar d'aquestes desdibuixades paraules als fets innegables.

Així és com l'any 2016 va néixer el col·lectiu #OnSónLesDones (en endavant, OSLD), unides per un objectiu compartit: assolir la igualtat entre dones i homes dins els espais d'opinió mediàtics. El seu punt de partida és la idea que el sistema patriarcal, a partir del qual es construeix la nostra forma d'actuar, provoca una subrepresentació de les dones en els espais socials.

Per això, darrere cada actuació

d'OSLD es denuncia i es fa ressò d'aquesta discriminació sistemàtica que viuen les dones, sols pel fet de ser-ho, dins els espais d'opinió dels mitjans de comunicació. I és que l'opinió té un gran poder dins la societat. Cada persona forja les seves idees i ideals amb base al que llegeix, escolta i comparteix. Així doncs, si no hi ha dones en aquests espais, l'expertesa no se'ls atribueix, així com tampoc el poder d'opinar i de convertir-se en personatges públics de referència.

La seva principal eina: recomptar

OSLD va decidir que seria interessant recomptar la presència de les dones en els espais d'opinió d'alguns dels mitjans de comunicació més seguits a Catalunya. Una manera de posar valors numèrics i representar-los en estadístiques, que faciliten el pas de la crítica verbal a l'evidència.

Quatre anys després, el col·lectiu ha iniciat diverses campanyes per promoure la igualtat, ha creat una identitat pròpia dins les xarxes socials, i ha publicat sis informes. Aquests recullen els recomptes que el col·lectiu ha elaborat de manera rigorosa i compromesa, a través d'uns criteris de recompte que han comportat crítica externa.

No obstant això, OSLD ha mostrat des del començament que no són suficients voluntàries per abastar tot el món mediàtic català. Així doncs, de moment només recompten els mitjans que tenen més ressò social. Perquè al cap i a la fi, els mitjans més seguits són els que més impacte tenen en l'opinió pública d'un territori. Així mateix, com mostren en el seu [blog](#) amb total transparència, OSLD es va marcar què consideraven opinió, qui creien que entrava en la categoria d'opinador/a, i com arribaven a aquestes conclusions, per

Roda de premsa a l'Institut Català de la Dona - Lorena Ros

tal que la societat conegués com s'extreuen les dades.

Cada voluntària anota diàriament la presència de les dones en els mitjans escollits. Unes dades que publiquen també cada dia al seu blog, i que es van aglutinant en una extensa base de dades que es convertirà en la prova de totes les seves afirmacions anteriors. Tota aquesta maquinària es combina amb **piulades** constants, on mencionen els mitjans recomptats i els seus comportaments a l'hora de convidar gent a opinar.

Finalment, el recompte serveix per elaborar un informe en el qual s'exposen públicament els resultats de cada mitjà, la seva (no) millora, i la comparativa entre ells.

El nou informe

Va ser el passat 16 de gener quan OSLD va treure a la llum el seu nou informe, anomenat #ReRecomptem,

en el qual el col·lectiu va analitzar els comportaments de quatre diaris en paper i cinc en digital, vuit tertúlies radiofòniques i cinc de televisives. La finalitat, una vegada més, era veure quantes opinions van ser encarregades a dones durant els mesos d'octubre, novembre i desembre de 2019, i també comparar-ho amb els resultats obtinguts en el seu primer informe de l'any 2016.

Un pas més enllà

Aquesta vegada, el col·lectiu ha volgut posar els mitjans encara en més alerta. I és que, a més de publicar l'informe, el col·lectiu va presentar també una queixa al Síndic de Greuges, Rafel Ribó, li va mostrar els resultats obtinguts com a prova argumental i van recalcar que la falta de representació de les dones als mitjans incompleix la llei d'igualtat efectiva entre dones i homes. Una crida que OSLD va efectuar davant

el defensor del poble per demanar accions visibles i actuacions, tant en l'àmbit social i polític, com en el mediàtic.

Per arrodonir la jornada, el col·lectiu va organitzar posteriorment una roda de premsa a l'Institut Català de la Dona. Van convidar-hi els diferents mitjans catalans, portaveus d'entitats i associacions, així com els càrrecs polítics, dels quals hi van participar membres d'ERC, Unides Podem, C'S, PSC i la CUP. No sorprèn, però sí que és remarcable, que en tota la sala només hi hagués un home. Una altra mostra de com encara habita entre nosaltres l'errònia creença que les queixes de dones són coses de dones, i que, per tant, els homes no hi tenen res a veure.

Els principals titulars de l'informe mostren una millora amb comptagotes

De les 10.788 opinions recomptades durant tres mesos, sols 3.122 han estat encarregades a dones. Això ho podem traduir a un 29% de presència de dones enfront de l'imperatiu 71% d'homes opinant als mitjans. Veiem com les dones no ocupen ni una tercera part d'aquesta cobertura, tot i ser el 51% de la població.

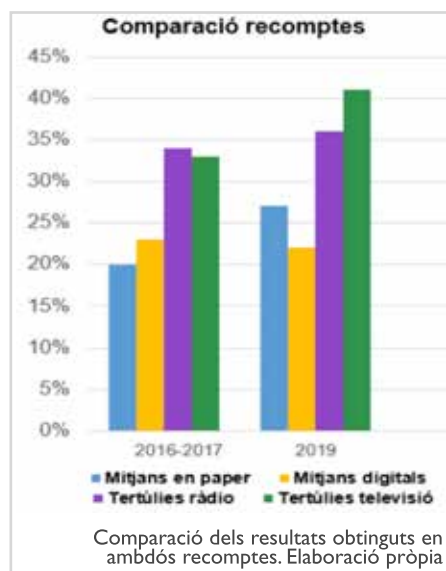
Si comparem les dades obtingudes tres anys enrere, veiem que en totes les plataformes, menys en el cas dels mitjans digitals, la presència d'opinions encarregades a dones ha augmentat amb comptagotes.

En la premsa escrita les dones no ocupen ni un terç del total d'opinions firmades. Concretament, en els diaris en paper la presència de les dones és d'un 27% (quatre punts per sobre dels resultats de 2016). Molt diferent és el cas de la premsa digital, on les dades de l'últim informe ens diuen que les dones han firmat el 22% de les opinions, és a dir, ha baixat un 1% la seva representació respecte a l'any 2016.

Els mitjans audiovisuals tenen més bons resultats, però encara lluny de la paritat real. En el cas de la te-

Diaris en paper	Diaris digitals	Tertúlies radiofòniques	Tertúlies televisives
Diari Ara	Vilaweb	El matí de Catalunya Ràdio	Els matins de TV3
El Periódico de Catalunya	Nació Digital	Catalunya migdia	Més 324
El Punt Avui	El Nacional	Catalunya nit	Tot es mou
La Vanguardia	Catalunya Plural	El suplement de Catalunya Ràdio	El debat de la 1
	El Món	El món a RAC1	Bàsics de Betevé
		No ho sé de RAC1	
		Via lliure de RAC1	
		Aquí amb Josep Cuní de SER	

Els mitjans recomptats en l'informe - Elaboració pròpia

levisió, les dones es queden al 41% de les opinions expressades, i és la plataforma que més augmenta, ja que el 2016 les dones representaven el 33%. Mentrestant, en les tertúlies radiofòniques ha pujat dos punts percentuals respecte al 2016, i ha quedat amb un 36% de dones opinadores.

Uns resultats que, si els mirem amb lupa, veiem com la titularitat dels mitjans hi té molt a veure. Els de caràcter públic freguen la igualtat. Això es pot explicar per què han de complir la [Llei 17/2015](#) d'igualtat de gènere, que diu que s'ha de "garantir la presència paritària (...) amb una atenció especial als espais de coneixement de generació d'opinió", per així "reparar el dèficit de reconeixement que pateixen les dones" en qualitat d'expertes, protagonistes o persones de referència. Una legislació que no contempla l'actuació dels mitjans privats, tot i que reben subvencions de caràcter públic.

Invisibilització al quadrat

El col·lectiu OSLD també ha fet un pas més pel que fa a contingut, jun-

Membres d'OSLD presentant la queixa al Sindic de Greuges - Aina Palomer

tament amb diverses entitats com l'Associació de Dones Immigrants Subsaharianes, l'Associació General Guineocatalana, l'Associació Intercultural Diàlegs de Dona, Rromane Glasura/Veus Gitanes i la Xarxa de Migració, Gènere i Desenvolupament, que han volgut consignar la queixa presentada al Síndic.

En aquesta ocasió, s'ha volgut dedicar una part específica a la doble invisibilització que reben les persones en condició de racialització. Tot i que la terminologia ha portat cert enrenou, la finalitat del col·lectiu era mostrar que certs individus estan doblement silenciats per no encaixar en "l'ideal de ciutadà (home), blanc, europeu i no ser percebut com a ateu o cristià", tal com expressen en l'informe.

Precisament els resultats obtinguts mostren com la blanquitud impera en els espais d'opinió dels mitjans catalans. Concretament només el 0,5% de les opinions expressades han correspost a persones en condició de la seva raça, i això es tradueix en només 49 aparicions de les 10.788 opinions recomptades amb un trimestre.

Un debat que posa el focus en el fet que ja no només parlem de violència

masclista als mitjans, sinó també de racisme mediàtic. L'home blanc està sobrerrepresentat als mitjans, mentre que les dones i les persones en condició de racialització queden en segon i tercer pla consecutivament. Això provoca que les dones llegides com a "no blanques" quedin doblement silenciades.

Consciència col·lectiva per canviar l'estat de les coses

Amb totes les dades exposades en l'informe [#ReRecomptem](#) del col·lectiu OSLD, la resposta sembla clara. Per poder arribar a la diversitat social i a la paritat real en els mitjans de comunicació, cal una implicació immediata d'aquests, així com una voluntat política més contundent i una exigència social que reclami justícia paritària i diversitat d'identitats. Només així es poden mostrar diferents formes de pensar, veure el món i comunicar-se, i aconseguir que la diversitat coexisteixi en l'opinió pública de manera respectuosa, i on el masclisme i el racisme no hi tinguin cabuda.

Amb consciència col·lectiva ens podem anar alliberant de l'estructura patriarcal i colonialista que sustenta la nostra societat. Certament, sembla que cada vegada hi ha persones més conscienciades, tot i que encara queda un llarg recorregut en molts àmbits de l'esfera pública. Potser, si comencem des dels mitjans de comunicació, entenent-los com referents amb prou poder de repercussió social, es pot aconseguir estendre la igualtat en totes les arestes de la nostra vida quotidiana.

	Diaris en paper				Diaris digitals				Tertúlies radiofòniques				Tertúlies televisives			
Període	#DR	#HR	TR	%DR	#DR	#HR	TR	%DR	#DR	#HR	TR	%DR	#DR	#HR	TR	%DR
Oct'19	6	2	8	75%	4	1	5	80%	2	0	2	100%	1	0	1	100%
Nov'19	7	2	9	78%	5	2	7	71%	1	0	1	100%	1	0	1	100%
Des'19	7	1	8	88%	4	2	6	67%	1	0	1	100%	0	0	0	—
Total	20	5	25	80%	13	5	18	72%	4	0	4	100%	2	0	2	100%

#DR: Dones en condició de racialització #HR: Homes en condició de racialització TR: Total de persones en condició de racialització.

Taula extreta de l'Informe d'OSLD

“Puntes rebels”, més que un calendari

Entrevista a Laia Ramiro, Clara Palau i Ana Rosado
per Muriel Giménez

Foto equip

Comencem l'any i estrenem calendari. I res millor que fer-ho amb un calendari solidari i feminista com el que Filigrana Productions, una cooperativa de producció audiovisual de Sabadell, i el seu laboratori creatiu, La Monda Lironda, han produït per segon any consecutiu: el “Puntes rebels 2020”.

“Hem creat un espai on podem ser més creatives que a Filigrana, que al capdavant és la feina del dia a dia, i on fem el que ens ve de gust. I el calendari ‘Puntes rebels’ és el punt fort”, ens explica la Laia

Ramiro, una de les fundadores d'aquest projecte, format per un equip multidisciplinari que hi dedica hores i hores de feina i, sobretot, cor i ànima.

Parlem amb ella i amb la Clara Palau, una de les dotze dones que ha col·laborat en aquesta segona edició. I gràcies a les noves tecnologies, també parlem des de Cadis amb l'Ana Rosado Caro, de l'equip investigador Frontera Sur de l'Àrea de Solidaridad Internacional y Migraciones de la Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía (APDHA). I és que

els diners obtinguts de la venda del “Puntes rebels 2020” aniran destinats al projecte “Porteadoras” que porten terme l'Ana i aquesta àrea de l'APDHA. Per aquest motiu, ens diu la Laia, “El nostre projecte no és un simple calendari. De fet, ens costa vendre'l com a tal. És, sobretot, un projecte creatiu, feminista i solidari que té forma de calendari.

Però, com va néixer el “Puntes rebels”?

L.R.: Volíem fer un projecte creatiu que sortís una mica de la rutina i que, a més a més, dei-

xés petjada en la societat. I vam pensar de fer un calendari. Les dues persones que ho vam iniciar teníem molt clar que havia de ser feminista. Però després vam convèncer deu amigues més per sortir-hi i els vam dir: “hem pensat fer una cosa així. Ens ajudeu a construir-ho juntes?”. I així vam gestar entre totes la idea de com seria aquest calendari.

L'objectiu que va sortir en primer lloc va ser donar visibilitat a noms i històries de dones. Però també, i això ha sorgit de manera natural com una cosa molt bonica, és el fet d'unir la història de la dona que participa amb la dona històrica a qui representa.

I com s'escullen les dones referents?

L. R.: Doncs, de fet, les escullen les mateixes dones participants. Cada dona escull la seva. I en realitat no hi ha cap mena de limitació, malgrat que potser algun dia l'hi hem de posar si la dona escollida no segueix els ideals o mínims que volem que tingui el calendari.

Per altra banda, enguany anàvem una mica amb por també per haver triat la Rosa Parks. Ens preguntàvem com representar-la.

Teníem molt clar que pintar la cara de negra, no, ho teníem claríssim. Però aleshores perdia força la foto, ja que precisament estaves parlant de la seva lluita de drets i d'una imatge icònica de la Rosa a l'autobús. I finalment ho vam solucionar gràcies al fet que la foto era en blanc i negre. Però ho explico perquè, vull dir, que se'ns plantegen aquesta classe de situacions. En un primer moment se'm va ocórrer trucar a una amiga negra. Però precisament quan li vaig comentar em va dir: “mira, és que jo no me'n recordo mai que soc negra. Per tant no soc la persona més adient”. Així que al final vam arribar a la conclusió que li estàvem donant més importància nosaltres de la que realment tenia. I que per mi és important que les persones racialitzades, si veuen una fotografia que representa una dona racialitzada, que sàpiga que ho estem fent des del respecte i des de l'amor.

Perquè, en el cas de les dones participants, com es trien?

L.R.: Les dones participants, com que enguany ja és la segona edició, i com t'he dit al principi, va ser entre amigues a qui vam

“enganyar” perquè hi participessin, ara hem arribat a un punt, gràcies al boca a boca, en el qual cada vegada més dones s'hi apunten.

En tot aquest procés sí que hem tingut molt clar tot l'equip, que ara ja és de més de quaranta persones, moltes d'elles les dones de l'anterior edició, que la tria havia de tenir un criteri de diversitat: sexual, funcional, de gènere, d'origen, d'edat. Aleshores, a partir d'aquí, amb les participants que hi havia apuntes vam anar triant per abastar tota la diversitat possible. Excepte en el cas de la Clara Palau, a qui li vam demanar expressament que sortís. La teníem molt al cap i teníem ganes que formés part del calendari. Que, a més, ens va sorprendre molt amb la dona que va triar.

Així, Clara, et van demanar expressament la teva col·laboració. Com et vas sentir?

C.P.: En primer lloc, davant la idea d'un calendari feminista i solidari jo no podia dir que no. Un cop et parlen també del projecte amb el qual participen, “Porteadoras”, sobre les dones marroquines que transporten mercaderies a la frontera amb Espanya i que no se'ls reconeix cap dret, m'ha fet sentir ben a prop. Sobretot per tot el que representa la perpètua ocupació dels espais que Espanya ocupa i que no ha sabut mai gestionar què passa amb les persones que en algun moment han estat al seu càrrec; perquè Espanya va colonitzar el Marroc i després se n'ha despreocupat. Perquè, precisament, un dels problemes amb les porteadoras és aquesta alegalitat: no hi ha cap llei que ho reguli ni que les protegeixi. I aquesta situació em rebel·la, perquè t'adones que no sabem fer bé les coses ni tan sols dient adeu. No som decents ni a l'hora de marxar.

I per altra banda, per la part personal, ja els ho vaig dir a La Monda Lironda: “que m'hàgiu tri-

at a mi, no vull dir que sigui una sorpresa, però en certa manera m'emociona". Jo fa dos anys que he començat el trànsit, per tant, entrar a un món directament de Dona, encara que portava tota la vida amb aquesta lluita interna, de com ho podia viure, és tot un procés. Ara ja he deixat de disfressar-me i ja em vesteixo com jo soc. I que et diguin "Vine, que tu també ets una dona i has de participar d'aquest projecte" et fa reflexionar i et dius "ostres, és veritat, ja no hi ha matisos."

L.R.: Té tota la raó. El nostre feminisme és un feminisme plural. I que consti que venim a aprendre, no a ensenyar, però ja en sabem molt de feminisme "blanc", del feminisme clàssic que és una mica el que sempre ens han explicat. Així que volem defensar un projecte de gènere molt més ampli, que trenca amb el binarisme home/dona, i això fa que hi entrin altres fórmules que ni ens havíem plantejat en el projecte en un inici.

I en el teu cas, Clara, quina dona vas triar?

C.P.: La persona que vaig triar va ser la Lorenza Böttner, a qui vaig retrobar en una exposició

que van fer fa un parell d'anys al Palau de la Virreina (Barcelona) i vaig sortir d'allà plorant. La Lorenza va néixer el 1959 a Xile, de pares alemanys, i als vuit anys es va quedar sense braços per un accident que va tenir en enfilarse a una torre d'alta tensió, de manera que la família va tornar a Alemanya per tal que pogués participar en un programa de recuperació. Va coincidir que era l'època dels nens de la talidomida, un calmant que es donava a les dones embarassades i que va generar moltes malformacions en els braços dels nadons, de manera que d'entrada van limitar-los, recloure'ls, com en un gueto. Però la Lorenza es va rebel·lar i va entrar en una acadèmia d'art, on va dur a terme moltes performances. Pintava amb els peus i la boca i va viatjar amb el seu art per tot Europa i els Estats Units. Fins que al final, val a dir que va coincidir en l'època del boom de la sida, va morir a conseqüència d'aquesta malaltia.

L'any 1992 va ser la Petra a la inauguració dels Jocs Olímpics de Barcelona. Era la noia que donava voltes al circuit darrere una moto. En part per això hi havia una connexió amb ella, però també amb la seva visió del gènere. Precisament, la foto que vaig escollir representar és doble: la representació d'ella com a dona i també com a home. Però sempre amb la lectura de ser una persona femenina. No importa com ens representem sinó què som. I aquesta és la visió que s'ha de tenir de totes les persones. Quan vaig proposar a l'equip de Puntetes rebels representar la Lorenza els va encantar la idea, i no els va importar que sortís també a una de les fotos amb barba.

I també és teu el que està escrit al mes de la Lorenza, oi?

C.P.: Sí. La redacció de cadascuna de les biografies, la justificació i el perquè de la tria, l'ha feta cada dona participant, que és qui investiga i aprofundeix en el seu personatge. Això fa que

et vagis omplint, impregnant, d'aquesta persona. Anem descobrint coses amb les quals no comptàvem.

L.R.: Però això està molt bé, perquè això també és el que li dona diversitat al "Puntetes rebels". Cada dona té la seva manera de parlar, de pensar, i d'escriure. I això es nota

C.P.: De fet, cal tenir en compte que no és un llibre en el qual s'hagin de llegir els dotze capítols d'una tirada sinó que és, mes a mes, veure cada una de nosaltres per què vam escollir aquesta dona històrica, què en pensem d'ella i què som nosaltres.

No acabaries mai d'estirar la corda i t'adonaries que necessaries cinc calendaris per representar-te a tu mateixa en cadascuna de les teves facetes. Ara ha sigut la Lorenza, però de la Tina Turner n'estic boja enamorada. I de l'Amy Winehouse, la Janis Joplin... i podria fer-te una extensa llista.

Com hem comentat abans, aquest any el projecte solidari amb el qual participeu és "Porteadoras". Com feu la tria del projecte amb el qual us comprometeu?

A.R.: Primero de todo me gustaría hablaros de que en nuestra asociación no entendemos la defensa de los derechos humanos limitados a ningún territorio. Los derechos humanos son universales. Y nosotras, nuestra comisión dentro de la APDHA, intentamos centrarnos en esta proyección internacional. Por este motivo, desde el Área de Solidaridad Internacional y Migraciones en Cádiz mantenemos, desde hace ya más de 15 años, una relación muy estrecha con asociaciones del norte de Marruecos con las que trabajamos a favor de los derechos de las mujeres y de la infancia.

El proyecto "Porteadoras" surgió al cruzar la frontera a pie. Allí veíamos a mujeres que cargaban

unos bultos a la espalda enormes y que estaban en unas condiciones infrahumanas. Era una tema muy visible si cruzabas la frontera. Y muy chocante. Digo en pasado porque ahora ya no se ve. Con el cierre del paso de Tarajal-do hace un par de años todas las porteadoras se concentraron y se hicieron más visibles, por lo cual las autoridades del estado español decidieron reducir el paso de las portadoras de Marruecos a España. Así pues, mientras antes entraban unas 7.000 mujeres diarias con el porteo, desde 2018 se estableció una limitación a 2.000 personas al día, y días alternos para hombres y mujeres. Así que el dinero que ganaban estas personas, la mayoría de veces el único que entraba en muchas casas, ahora lo han perdido todo.

¿Y como se ha ido desarrollando?

A.R.: Aunque el proyecto empezó con lo que veíamos al cruzar la frontera, el punto de inflexión fue el fallecimiento de dos mujeres en Ceuta y otra en Melilla, que murieron mientras transportaban mercancía.

Pero más allá de visibilizar estas tragedias, queríamos dar a conocer las condiciones de vida de estas personas, esa bolsa de pobreza que se genera en una de las fronteras más desiguales del mundo.

De ese modo, esta problemática vió la luz con la primera jornada sobre el tema, en 2012, que la hicimos con las asociaciones del norte de Marruecos. Del encuentro salió la Declaración de Tetuán, que fue conjunta entre la APDHA, unas 25 organizaciones y las mismas Porteadoras. Queríamos contar con los agentes implicados para saber sobre todo que es lo que ellas querían y necesitaban, porque no podemos trabajar por ellas, sino que debemos trabajar conjuntamente con ellas. En 2016, como veíamos que la situación seguía igual, pues decidimos hacer otra jornada. También se hizo una declaración que derivó en un compromiso, no solo en torno a la vulneración de los derechos de las mujeres porteadoras de mercancías, sino también para definir quienes eran los responsables de dicha situación.

Aquel mismo año tuvimos la oportunidad de hacer un informe con Cristina Fuentes, investigadora principal sobre las mujeres que llevan mercancías en la frontera de Marruecos con Ceuta: queríamos descubrir el circuito de porteo, la estructura económica y el sistema que sostenía el porteo en Ceuta. Aunque, sobre todo, la violencia estructural, institucional, que padecen las mujeres que mueven estas mercancías.

Realizamos también una campaña con un decálogo de propuestas que se presentó, junto con el informe, en el Congreso de los Diputados. I también en el Parlamento Europeo. El decálogo se fundamentaba en reconocer el porteo como un Trabajo que fuera reconocido con respeto y dignidad, y que España y Marruecos se sentaran a hablar de la situación de las porteadoras, poniendo en el centro la defensa de los derechos humanos. Que no solo hablaran de control migratorio y contratos de pesca.

A pesar de ser conscientes de la limitación de recursos, hay elementos básicos y necesarios con voluntad política, como habilitar

Portadores

espacios de sombra para la espera, baños públicos y con agua potable, que se limitara el bulto a 20kg, como cualquier frontera, y se estableciera una zona comercial entre Marruecos y Ceuta.

Y ahora, ¿cuáles son los siguientes pasos?

A.R.: Pues vamos a destinar el dinero que nos dona "Puntos rebels" para hacer una nueva investigación con el objetivo de que las porteadoras nos expliquen su situación actual con estas medidas que han puesto los gobiernos, tanto el español, con la reducción del paso de las porteadoras, como el marroquí, con un informe que está realizando y que, por primera vez, parece que las considerará trabajadoras. Creemos que la situación de ahora marca un antes y después en la política marroquí, mientras que el estado español no ha tenido ningún interés. Ni siquiera ha abierto ninguna comisión para investigar este tema

El porteo en Marruecos es ilegal, mientras en el estado español es alegal, no existe una figura jurídica.

¿Y como habéis recibido la colaboración de "Puntos rebels"?

A.R.: Las personas que nos dedicamos a la APDHA, como Cristina

Fuentes o yo misma, al proyecto Portadoras, recibimos con mucha alegría la colaboración de "Puntos Rebels". Sobre todo porque esto significa que no es solo un trabajo que se queda aquí, en Andalucía. Y porque da a conocer a otras personas algo que cuesta de entender que pase aquí en Europa "en la Europa de los derechos humanos".

Además, el proyecto del calendario nos pareció fantástico. Ha sido un hermanamiento norte-sur fantástico.

Muchas gracias, Ana. Esperemos que el proyecto avance y consiga mejorar las condiciones de vida de estas mujeres. Que sean más visibles gracias a vuestro trabajo y también al altavoz que le ofrece "Puntos rebels".

Així que, per acabar, tornem amb vosaltres, Clara i Laia, i us preguntem: com us plantegeu el calendari l'any vinent?

L.R.: La veritat és que cada any les dones ens diuen que hi volen tornar a sortir. Perquè és un procés molt interessant en què realment estàs coneixent una dona de veritat, a fons. I l'experiència del cap de setmana durant la sessió fotogràfica, en què fem les dotze fotografies...

C.P.: És tan maco participar-hi perquè en la sessió fotogràfica,

a banda de ser-hi totes, malgrat que no estàs amb totes tot el dia, veus els altres processos, les altres dones, com es converteixen en les seves dones.

L.R.: I és així de real! És un procés molt bonic, però també intens i laboriós. I cooperatiu, ja que malgrat que ens organitzem per comissions, i la comissió corresponent és qui diu què s'ha de fer, totes acabem participant en tot. Per exemple, l'autobús que surt en la foto de la Rosa Parks és un autobús de la TUS amb les finestres retallades en cartolina, que vam fer entre totes les participants. I cada dia se'ns presentaven molts reptes. El procés és un repte en si mateix. I de vegades surten dificultats per superar i en l'últim moment sorgeixen solucions que són brutals. Com en aquesta edició: l'Eli, l'escenògrafa, i el meu pare, que li encanta treballar amb l'escenografia, van fer el micròfon de la Clara Campoamor de parts de pots de vidre reciclat, perquè el micròfon de la fotografia no el trobàvem. I va sortir perfecte!

L.R.: En fi, encara està per definir el proper calendari, tot just acabem de publicar el d'aquest any i encara no n'hem fet la valoració. Però ben aviat ens hi posarem. I de fet, ja tinc pensat el que farem d'aquí a cinc anys. Però això és ja una sorpresa!

Tíbet: 60 anys d'invasió

Thutben Wangchen

director de la Fundació Casa del Tíbet de Barcelona

i membre del Parlament Tibetà a l'Exili amb seu a Dharamsala, India.

Històricament, el Tíbet nunca ha sido parte de China. Desde hace siglos tenemos nuestra propia historia, civilización, cultura y lengua. La invasión del Tíbet por el ejército de China fue una gran tragedia para mi pueblo. Ninguna invasión ha sido pacífica. Siempre ha estado acompañada de matanza, destrucción y genocidio.

Todavía en el siglo XXI, el Gobierno de China continúa con su política represiva. Los tibetanos teníamos esperanzas de cambios positivos con la llegada al poder de Xi Jinping, pero en contra de nuestras expectativas, el mandatario chino ha aumentado la represión y la violación de los derechos humanos, no solo en relación a los tibetanos, sino tam-

bién respecto a los musulmanes uigures, cristianos, budistas e incluso a los propios chinos seguidores del Falung Dafa o críticos con el gobierno.

Según el informe de Amnistía Internacional de 2019, China es el país del mundo que más mata, aunque se desconoce la verdadera magnitud del empleo de la pena de muerte, porque es un secreto de Estado. Amnistía Internacional cree que cada año China ejecuta a miles de personas.

Por otro lado, Xi Jinping consiguió la aprobación del Partido Comunista para convertirse en presidente de China de por vida, como los antiguos emperadores. Una decisión tomada sin elecciones, sin tener en cuenta la opinión de

los más de 1.300 millones de chinos, es decir, sin democracia.

Hoy el Gobierno de China es potente económicamente y el *made in China* manda en las relaciones internacionales. Casi todo el mundo hace negocios y da la mano al Gobierno chino por intereses de mercado, sin tener en cuenta la violación de las libertades en el país. ¡Qué pena! Hacer negocios es importante, pero más importante es defender la justicia y respetar los derechos humanos.

El sufrimiento del pueblo tibetano con la invasión de China ha cumplido 60 años en 2019. El régimen chino está empeñado en hacer desaparecer la identidad, la cultura y el idioma tibetano a través de encarcelamientos, tor-

turas, envenenamientos, esterilizaciones y abortos forzados, entre otras medidas represivas.

Desde 2009, 155 tibetanos y tibetanas se han auto inmolado dentro del Tíbet como forma de protesta contra las terribles políticas de China. Sin embargo, internacionalmente, ni un solo país les ha prestado atención. Ni siquiera la ONU.

Todavía hoy está prohibido tener una foto del Dalai Lama en Tíbet. El gobierno chino ha obligado a colocar fotos de Xi Jinping y de ex presidentes en los altares de los templos tibetanos para adorarlos como si fueran sus maestros. Un absoluto despropósito en un país comunista y ateo.

Gobierno Tibetano en el Exilio

Desde su llegada a India, S.S. el Dalai Lama ha trabajado incansablemente para preservar la cultura tibetana y establecer las bases para una administración democrática en el exilio, con un Gobierno y un Parlamento elegidos por los tibetanos exiliados en todo el mundo.

Basada en el espíritu de la Declaración de los Derechos Humanos de la ONU, la nueva constitución llamada “Acta Constitutiva de los Tibetanos en el Exilio” fue aprobada por el Parlamento Tibetano en el Exilio en 1991. A partir de entonces el Dalai Lama ha ido delegando paulatinamente sus responsabilidades políticas hasta que, en 2011, anunció que ya solo se dedicaría a su labor como líder espiritual.

Desde 1978, el Dalai Lama y el

Gobierno Tibetano en el Exilio con sede en Dharamsala, India, estamos intentando establecer un diálogo con China para resolver el problema en Tíbet a través del camino medio, sin pedir la independencia, sino una autonomía verdadera en la que se respeten la identidad y los derechos humanos en el Tíbet.

“Never give up!” (¡Nunca te rindas!)

Los tibetanos, inspirados por el Dalai Lama, tenemos la confianza de alcanzar nuestro objetivo. No nos rendiremos nunca hasta conseguir que los tibetanos dentro del Tíbet tengan una vida digna, con libertad de movimiento, de creencias, de educación y con sus derechos fundamentales respetados. Sabemos que al final ganaremos, porque nuestra lucha siempre será pacífica, no violenta, y porque tenemos a nuestro favor el arma más poderosa: ¡la verdad!

Políticamente el Tíbet no consta como nación, sin embargo, gracias al carisma del Dalai Lama y a su mensaje de paz, la cultura tibetana, la filosofía budista y nuestra identidad como pueblo está más viva fuera que dentro del Tíbet.

Con esta motivación y siguiendo el consejo de S.S. el Dalai Lama, en 1994 pudimos inaugurar la Casa del Tíbet de Barcelona. Desde hace 25 años nuestro

propósito sigue siendo el mismo: difundir la milenaria cultura autóctona del Tíbet en todas sus diferentes manifestaciones y en sus posibles aportaciones a la sociedad moderna actual, además de ayudar al pueblo tibetano en el exilio con proyectos y apadrinamientos.

Nuestras actividades están también enfocadas en repercutir el mensaje de paz del Dalai Lama, creando armonía entre diferentes tradiciones religiosas, promoviendo los valores humanos y el diálogo. Buscamos también informar sobre la importancia de preservar el medio ambiente en el Tíbet, drásticamente destruido desde la invasión y cuyo deterioro está provocando graves alteraciones climáticas que afectan a todo el planeta.

Estamos sobre todo muy satisfechos con la labor que hemos desarrollado en diferentes campos, tales como la solidaridad, el arte, la filosofía, y el crecimiento personal y espiritual para ser mejores personas, tener buen corazón y alcanzar la verdadera felicidad.

En mi opinión, la dictadura china y su líder comunista no van a durar para siempre porque todo es impermanente en esta vida. Ojalá el país más poblado del mundo logre la verdadera felicidad con respeto a los derechos y libertades de todas las personas.

INFORMACIÓN RELACIONADA

Consecuencias de la invasión

- 1.200.000 fueron asesinados (la sexta parte de la población)
- Más de 130.000 tibetanos se han visto obligados a exiliarse, incluido S.S. el Dalai Lama
- Más de 6.000 monasterios y monumentos han sido destruidos
- Los derechos humanos son violados continuamente, como denuncian organismos como Amnistía Internacional y el Parlamento Europeo
- El genocidio, la tortura y la represión siguen presentes hoy día en Tíbet
- Los abortos forzados y las esterilizaciones a mujeres tibetanas son prácticas habituales
- La religión, lengua y cultura tibetanas son perseguidas
- La fauna autóctona está en peligro de extinción y cerca del 80% del territorio ha quedado deforestado
- Un 25% de los misiles intercontinentales de cabezas nucleares múltiples están dentro del territorio tibetano
- El suelo tibetano es utilizado como uno de los mayores cementerios nucleares del mundo
- Ha habido una transferencia masiva de población china al Tíbet. En la actualidad, la población china supera ya a la tibetana

- 155 tibetanos y tibetanas se han auto inmolado desde 2009 para denunciar la situación actual del país

Fuente: International Campaign for Tibet www.savetibet.org

Importancia de preservar el medio ambiente en Tíbet

- La meseta tibetana es la más alta y extensa del mundo: se encuentra a una altura media de más de 4.000 metros sobre el nivel del mar, en un área de 2,5 millones de kilómetros cuadrados, casi el 2% de la superficie terrestre de la tierra.
- Es la tercera mayor reserva de hielo de la Tierra: tiene 46.000 glaciares en un área de 105.000 km² el tercer depósito natural de hielo más grande del planeta, después de los Polos Norte y Sur (el Tercer Polo de la Tierra).
- Tíbet es la reserva de agua dulce accesible más extensa del mundo y el principal origen de los seis ríos más grandes de Asia (Driчу/Río Yangtze, Machu/Río Amarillo, Zachu/Río Mekong, Río Gyalmo Ngulchu/Salween, Yarlung Tsangpo/Río Brahmaputra y Senge Tsangpo/Río Indo).
- El impacto del cambio climático en la meseta tibetana ha sido extremo: la temperatura sube tres veces por encima del promedio mundial; 82% del hielo ha desaparecido, 66% de los glaciares están en riesgo de

deshielo hasta el 2050; el 46% de los bosques han sido talados; manadas de animales salvajes han sido sacrificados por el Ejército Popular de Liberación (EPL) con sus ametralladoras.

Fuentes:

Central Tibetan Administration, Dharamsala, India <https://tibet.net/cta-launches-cop25-climate-action-for-tibet-the-earths-3rd-pole/>

Why Tibetans are Embracing Global Climate Strike <http://tibet-edd.blogspot.com/>

Less snow in Tibet means more heatwaves in Europe Study links melting snow on the Tibetan Plateau to more frequent heatwaves in Europe and northeast Asia <https://www.thethirdpole.net/en/2015/09/23/less-snow-in-tibet-means-more-heatwaves-in-europe/>

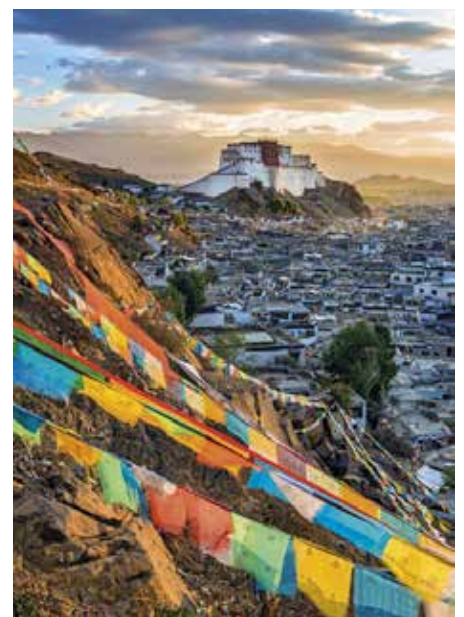
Heat waves Heat waves hit parched Europe, US and China <https://www.dw.com/en/heat-waves-hit-parched-europeus-and-china/g-49725195>

Include Tibetan plateau in UN discussions: Climate researchers <https://www.outlookindia.com/newscroll/include-tibetan-plateau-in-un-discussions-climate-researchers/1657078>

Heatwave with record-high temperatures sweeps across Europe http://www.xinhuanet.com/english/2019-07/29/c_138267604.htm

Connections between a Late Summer Snowstorm Over the Southwestern Tibetan Plateau and a Concurrent Indian Monsoon Low-Pressure System <https://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1029/2018JD029710>

Contribution of the Autumn Tibetan Plateau Snow Cover to Seasonal Prediction of North American Winter Temperature <https://journals.ametsoc.org/doi/full/10.1175/2010JCLI3889.1>

De pobresa infantil a les societats del benestar

Muriel Giménez
Periodista

Des de ja fa uns quants anys, la pobresa infantil, la precarietat laboral, el sensellarisme i la cura de les persones es troben entre els grans reptes de les societats envellides del continent europeu, amb un augment generalitzat de la desigualtat i la pobresa. Concretament, la pobresa infantil, que es pensava erradicada, va ressorgir amb força amb la crisi de principis de segle XXI, malgrat que una vegada analitzada s'ha comprovat que, en realitat, fins i tot en un clima benèvol per l'economia, aquesta pobresa no havia desaparegut mai dels països més pròspers del continent.

L'Ali i el seu fill Sam, de 5 anys, es troben d'un dia per l'altre sols i abandonats. L'Ali, un exboxejador belga, i en Sam, a qui la mare ha abandonat per les drogues, no es poden mantenir. No tenen diners. Van deambulant pels carrers a peu, fent autoestop, colant-se al transport públic. No tenen diners ni per viatjar ni per menjar, així que arrepleguen les sobres dels aliments que els altres passatgers deixen a mitges per poder alimentar-se o robant a les botigues.

Sense un sostre on viure, amb un peu fora del sistema, Ali es trasllada a casa la seva germana. No s'hi parla des de fa anys, però ella els acull a la seva humil casa a Antibes, a la costa francesa, i els ajuda amb tot el que pot. Ella mateixa es guanya molt justament la vida: treballadora en un supermercat, pren els aliments caducats d'on treballa i els comparteix amb els veïns. Aliments que encara són aprofitables, malgrat que l'empresa els prohibeixi que siguin reaprofitats i aposti pel malbaratament alimentari.

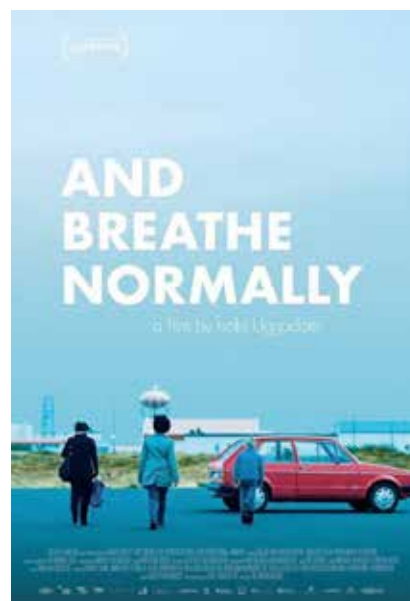
Estem parlant *De óxido y hueso* (Jacques Audiard, 2012), una faula que segueix la vida d'aquest pare, el seu fill i la seva germana en una societat hostil, crua i freda. I la d'Stephanie, una domadora d'orques amb una situació econòmica ben diferent de qui un accident la deixa sense cames i

acaba per trobar la força en aquests personatges per ressorgir de nou del seu pou.

La pobresa: mare soltera amb fills

Es calcula que a l'Estat espanyol, i a Catalunya, la proporció d'infants en risc de pobresa se situa entre el 30 i el 40%: és a dir, entre 3 i 4 de cada 10 nens i nenes es troben vivint amb unes necessitats cobertes per sota del llindar del qual es considera el benestar infantil.

En la mateixa línia, segons un estudi recent de l'ONG Save the Children, a Espanya hi ha unes 850.000 llars en alt risc de caure en l'exclusió social. I la majoria d'elles estan formades per dones soles amb fills. Dones que lluiten per pagar el lloguer, perquè no els tallin els subministres, que la nevera no estigui buida o que els fills notin el menys possible les dificultats per les quals estan passant.

Aquest perfil és el que dibuixa el film *Y respi- ren normalmente* (Isold Uggadóttir, 2018), un llargmetratge islandès que té com a protagonista a Lára, una mare soltera (amb un passat de drogues i retirada de custòdia) que una vegada recuperada la seva vida, i el seu fill Elder, es troba en greus problemes econòmics.

No pot pagar íntegrament la compra del supermercat i és expulsada del pis, conjuntament amb el seu fill, per impagaments. I just en aquest precís

moment, mentre fan les bosses, el seu fill li pregunta quant de temps estaran fora. Lára li contesta i li diu “ara és una aventura misteriosa”. “Però és una aventura per nens?” li demana de nou el seu fill. “És una aventura pensada per tot tipus de gent com nosaltres” li contesta la mare.

Un cop al cotxe, on passaran la primera nit, i algunes més, el fill li torna a preguntar: “Ja ha començat l'aventura mama?”. “Si, ja veuràs, ens ho passarem genial”. Així, Lára fa que el seu fill noti el menys possible la situació de desemparament que estan vivint. Elder viu amb ignorància les dificultats econòmiques, haver-se quedat sense casa, dormir al cotxe i viure de les degustacions gratuïtes de menjar que fan als supermercats. Com bé feia Guido, interpretat per Roberto Begnini, a *La vida es bella* (1997), un pare que aconseguia que el seu fill Giosué visqués l'estada a un camp d'extermini nazi com un joc, una competició per un premi molt especial, un tanc, amb l'objectiu d'amagar-li la terrible realitat que els havia tocat viure.

Lára aconsegueix dur-ho a terme amb l'ajuda d'Andja, una guineana atrapada al país nòrdic per intentar creuar cap al Canadà amb un passaport fals, (amb condemna ràpida per falsificar documents, presó i centre de detenció indefinit) qui donarà tot el suport possible a aquesta mare i el seu fill.

Finalment, és imprescindible destacar també el film espanyol *Techo y comida* (Juan Miguel del Castillo, 2015). A cavall entre el drama social de Ken Loach i la crua poètica de González Iñárritu (encarregats d'eleva la realitat social, amb les misèries humanes, la pobresa i les trampes del

sistema, en cadascun dels seus films) la pel·lícula ens presenta la vida de Rocío i el seu fill, Adrián, de vuit anys, a Jerez de la Frontera el 2012.

Mare soltera a l'atur, que no té dret a cap tipus d'ajuda i que viu amb el seu fill en un pis que ja no pot pagar, ni el lloguer ni la manutenció. Un

retrat descarnat sobre amb quina facilitat s'arriba a situacions de pobresa extrema i com aquesta és capaç d'atrapar-te i enfonsar-te cada vegada més. Una realitat que és cada vegada més present a l'Estat espanyol, especialment arran de la crisi del 2008, però que, com denuncia del Castillo, tan bé sabem tapar amb altes dosis de “salsa rosa” i altres programes de la televisió. Qui de mica en mica ens transforma en una societat que cada vegada té menys consciència social.

Caminant sol pel Liban

I mentre la pobresa infantil ha posat l'alarma a entitats, i algunes administracions, que es preocupen pel benestar social, fora del continent, encara que ben a prop, també al Mediterrani, trobem una història com la de *Cafarnáum* (Nadine Labaki, 2018).

Aquest film segueix la història de Zain, de 12 anys, que després d'una vida de pobresa i soledat pels carrers de Beirut (Líban), on ha sobreviscut gràcies als petits furtus i delictes, decideix denunciar als seus progenitors per deixar-lo néixer.

Amb aquest film, Labaki vol denunciar la invisibilitat d'aquests infants que viuen al marge de la societat i que malgrat que molts d'ells es dediquen a netejar botes o parabrises, ningú se'n preocupa, ni tenen en compte les seves necessitats o les seves històries. Infants que no eren feliços, que mai s'han sentit estimats i que els seus pares ni tan sols els donaven menjar. I molts d'ells, en la societat libanesa, acumulen odi i s'emparen en els primers que els escolten i els acullen: moltes vegades grups armats que els aprofiten per convertir-los en soldats. O en terroristes.

I ens recorda, de pas, que aquest problema no és només del Líban, sinó que es troba en totes les grans ciutats del món. És una realitat incòmoda que no desapareixerà per molt que mirem cap a una altra banda.

Activitats de la Lliga

IX Curs de Filosofia per la Pau

Durant els 4 dilluns de novembre es van continuar fent a Santa Coloma de Gramenet el IX Curs de Filosofia per la Pau, sota el títol general **OBRINT FRONTERES**. Quedaven els temes “Fronteres i poder a l’Europa de l’Est” per Corina Tulbure, periodista i investigadora romanesa; “Migracions forçades i Dret d’asil a Espanya i Europa, per Gaby Poblet, professora i investigadora social; “Acollida i integració social. El paper del món local”, a càrrec de Carme Giménez Capdevila, filòloga que, des de 1998 participa activament al Centre d’acolliment de Santa Coloma de Gramenet, i “La Joventut d’origen migrant a Catalunya”, a càrrec de Laia Narciso, antropòloga, educadora social, investigadora i professora a la UAB.

Exposició “RD Congo, la fortalesa de les dones enmig del conflicte” i xerrades sobre la violència envers les dones a la RDC.

L’exposició s’ha passejat durant el mes de novembre per dos instituts de Sabadell, el Joan Oliver i el Ferran Casablanques. També es va portar a la Biblioteca de Ponent.

Les xerrades han tingut lloc al Joan Oliver, el 13 de novembre, i al Ferran Casablanques, el 25 de novembre. Aquesta darrera va comptar amb la col·laboració del col·lectiu **Les Magranes** de Sabadell per abordar la violència de gènere al nostre país, ja que era el

Dia internacional de la Violència contra les Dones. Altres xerrades sobre la violència de gènere es van fer a l’institut del Centre Casp de Barcelona dels Jesuïtes, el 5 de desembre, i el 16 de desembre a un institut de Cerdanyola.

Exposició *Cicatrius compartides* a l’ESDi

El passat 10 de desembre, **Dia Internacional dels Drets Humans**, es va inaugurar al Hall de l’ESDi (Escola Superior de Disseny) l’exposició ***Cicatrius compartides*** que il·lustra la violència exercida sobre les dones a la RD del Congo, però interpellant també la nostra societat sobre la violència de gènere al nostre país. El projecte expositiu és el resultat d’un projecte de recerca de dues estudiants del centre amb l’assessorament de persones de la Lliga vinculades al projecte de cooperació al Congo

Seminari “La violència envers la dona més enllà del conflicte: el paper de la cooperació internacional”

El passat 12 de desembre es va celebrar a Lafede aquest seminari organitzat per la Lliga dins del marc del projecte de cooperació a la RD del Congo, i amb el suport de l’ACCD. El seminari va comptar amb la participació de set experts i expertes en cooperació, conflicte, cures de la violència sexual i feminisme. Procedien d’experiències a diversos països: RD Congo, Colòmbia, Mèxic, Palestina, Guinea Equatorial, Espanya.

El conte de l’elefant Elmer com a símbol de diversitat i enriquiment

També el passat 12 de desembre, també en el marc dels actes de la ciutat per commemorar el **Dia Internacional dels Drets Humans**, el grup de contes de la Lliga va explicar el conte ***l’Elefant Elmer*** a nens i nenes d’entre 4 i 10 anys a la Biblioteca del Sud. Un conte pensat per educar en la diferència i la diversitat com a enriquiment en valors humans.

Celebrem el DENIP amb el conte “Neda que neda”

Dijous 30 de gener, **Dia per la Pau i la No-Violència a les Escoles (DENIP)**, la Coordinadora un Altre Món és Possible va organitzar una activitat per nens basada en l’adaptació del conte ***Neda que neda*** de Leo Lionni a la Biblioteca del Sud. El conte es va acompanyar d’un taller de manualitats. Activitat amb la col·laboració de la Lliga i de la Universitat Popular de Sabadell.

Pròxim curs de Filosofia per la Pau a Santa Coloma de Gramenet

El 24 de febrer hem iniciat el X curs de Filosofia per la Pau sota el títol de “Canvi climàtic, transició ecològica i drets humans” amb el tema “La presa de consciència ecologista” a càrrec de l’Enric Prat, historiador i professor del Programa d’Estudis Hispànics i Europeus de la Universitat Pompeu Fabra. Seguiran cinc sessions més, sempre els dilluns, fins el 30 de març.

Tercer premi del concurs de contraportades entre els alumnes de disseny de 2n de batxillerat de l'IES Ferran Casablanca de Sabadell.

Autora: Queralt Bausà

Tema del concurs: "La dona enmig del conflicte de l'est de la RD del Congo"

EL MEU
*no em va
protegir*
EL TEU
*tampoc et
protegirà.*

SILENCI

LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES
G-58.267.097

C/ Sant Isidre, 140 - 08208 Sabadell -
Tel. 93 723 71 02
info@dretsdelpobles.org